

כיצד, אם כן, עמרם, שהיה גדול הדור, עשה חשבונות שמים בתועלת מצות פריה ורביה באומרו "לשוא אנו עמלין", והלא אסור לעשות חשבונות שמים?

★★

וכתב בספר מרפסין איגרא (פר' שמות) ליישב, דהנה במסכת יבמות (סב, א) מובאת דעתו של ר' יוחנן הסובר, שכאשר היו לו לאדם ילדים ומתו לא קיים מצוות פרו ורבו.

אם כן חששו של עמרם היה מוצדק, שהרי אם יומתו ילדיו בגזרת פרעה לא יקיים את מצוות פרו ורבו, ולכן הקדים וגירש את אשתו. אולם חששו של חזקיהו היה שבניו יהיו רשעים. במקרה זה הרי מקיים מצוות פרו ורבו, ומשום כך לא היתה כל הצדקה מלהימנע מקיום מצוות פרו ורבו.

עוד כתב ליישב שם: מטרתה של מצות פרו ורבו היא להרבות את היקום וליישבו, למען לא יהיה תהו, וכמאמר הפסוק (ישעיהו מה, יח): "לא תהו בראה לשבת יצרה". וחזקיהו המלך רצה להימנע מישוב העולם מפני שראה ברוח הקודש שעתיד להוולד ממנו מנשה. על כך אמר לו הנביא: "בהדי כבשי דרחמנא למה לך".

אך עמרם לא רצה להימנע מישוב העולם, ורק לאחר שפרעה גזר "וכל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" סבר עמרם שאם בין כה יהרוג פרעה את הנולדים אין טעם לעסוק בישוב העולם.

ולכן, לאחר שעוררתו מרים בתו שעל ידי כך שישא אשה יתקיימו לכל הפחות הבנות, עמד והחזירה.

★★

עוד כתב שם ליישב: במסכת יבמות (סא, ב) מובאת שיטת בית הלל הסוברים שכאשר נולדו לאדם בן ובת קיים בכך את מצוות פרו ורבו.

אם כן עמרם שכבר קיים מצוות פרו ורבו בלידת אהרון ומרים, יכל לגרש את אשתו בעקבות גזרת פרעה. מה שאין כן חזקיהו נמנע כליל מקיום מצוות פרו ורבו עקב החשש שבניו יהיו רשעים.

עוד תירץ שם: קודם מתן תורה לא נצטוו בני ישראל על המצוות, מלבד שבעת מצוות בני נח שעליהם היו מצווים גם קודם מתן תורה. וגדולי האומה שקיימו את המצוות באותה

משום דאיפלג דרא. וכיון שכן נשתקע שם אבי אביו, ויאמרו זה בן אותו פלוני.

אבל זה שגדל בביתו וקורוהו בן קנו, אפשר דלא מיפסל בכך, ודומיא לזה דהוה ס"ד לאסור נשי חחורגים הגדלים בבית אחד משום דמיחלפי אהדדי. ואם לכתחילה יכתוב כלב בן יפונה הקניזי, יראה לי דלא הפסיד כלום עכ"ל.

ובסוגריים שם מציין לחו"מ סוף סי' מ"ב, ושם הביא הרמ"א מהגהות מימוני מי שמגדל יתום בתוך ביתו, וכתב עליו בשטר בני, או היתום כתב על המגדלו אבי או אמי, לא מקרי מזויף וכשר, הואיל וגדלוהו ראוי לכתוב כך.

וע"ש בפתחי תשובה מ"ש לחלק בכותב על היתום בני, לבין אין עוד בנים, או שיש לו, דאז לא שביק אינש ברי' כשביל היתום הגדל בביתו, דאתי מזה קלקלה לגבי ירושה.

★★

בגמ': הנושא אשה לשם שמים כאילו ילדה.

על פי זה ביאר ה"אמרי אמת" זצ"ל את הפסוק בפ' וישלח ששאל עשיו את יעקב וירא את הנשים ואת הילדים ויאמר מי אלה וגו' ויאמר הילדים אשר חנן הא' את עבדך. ולמה לא השיב לו על הנשים, רק על הילדים? אלא שכיון שהנושא אשה לשם שמים כאילו ילדה, הרי כשהשיב על הילדים הרי הנשים בכלל עכד"ק.

★★

בגמ': תנא: עמרם גדול הדור היה. כיון שגזר פרעה הרשע 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו', אמר: לשוא אנו עמלין. עמד וגירש את אשתו. עמדו כולן וגירשו את נשותיהן.

והקשו האחרונים, דהנה בגמ' ברכות (י' ע"א) איתא, דחזקיהו המלך לא רצה לשאת אשה ולקיים מצות פריה ורביה, משום שראה ברוח הקודש שעתידים להוולד לו בנים בלתי הגונים, ועל כך אמר לו הנביא: "בהדי כבשי דרחמנא למה לך, מאי דמיפקדת איבעי לך למעבד". כלומר, שאסור לו לאדם לעשות חשבונות שמים, אלא עליו לקיים את המוטל עליו.